

ללאסוקי שמעתתא

מסכת יבמות כ"ד - ע' • פרשת וישב תשע"ה • גליון 124

סיכום הלכותי של השיטות המובאות בגמרא בטור ובז"י ולשון השו"ע והרמ"א לפי סדר הדף היומי

דף נ"ז - כהן המקדש אשה הפסולה לו ודינים בבת כהן.

דברי הגמרא:

רב - יש חופה לפסולות לכהונה ואם נישאו נפסלו מאכילת תרומה גם כשלא עשה בה קידושין קודם לכן.
שמואל - אין חופה לפסולות לענין שנפסלות מאכילת תרומה אם לא עשה בה קידושין קודם לכן.
שמואל - בתינוקות בת כהן הפחותה מבת שלש שנים ויום אחד, הואיל ואין לה ביאה אין שום תוקף לחופתה ואף לרב אינה נפסלת מאכילת תרומה.
משנה - בת שלש שנים ויום אחד מתקדש בביאה, ואם בא עליה יבם קנאה, וחייבין עליה משום אשת איש, ומטמאה את בועלה כדין בועל נידה לטמא משכב תחתון כעליון, ואם נישאת לכהן אוכלת בתרומה. בא עליה אחד מכל הפסולין, פסלה מלאכול תרומה בבית אביהן.
דף נח.

רמי בר חמא - לדעת רבי מאיר שקידושי כהן בפסולה פוסלתה מאכילת תרומה, אך חופה בפסולה לו בלי קידושין פוסלתה מאכילת תרומה. ולרבי אלעזר ורבי שמעון, כמו שקידושין לא פוסלים אף חופה בלי קידושין אינה פוסלת.
ברייתא - נישאו לכהן, כשרות או פסולות - שנכנסו לחופה ולא נבעלו, אוכלות מנכסיו ואוכלות בתרומה, ובאופן שהיה קידושין קודם לכן.

רבי ישמעאל בנו של ר"י בן ברוקה - כל שביאתה מאכילתה בתרומה אף חופה מאכילתה, וכל שביאתה פוסלתה אף חופתה פוסלתה.
 רב עמרם - רב ששת - יש חופה לפסולות.

משנה - 'אמן' - שלא שטיית ארוסה ונשואה שמרת יבם וכנוסה.
משנה - ארוסה ושומרת יבם לא שותות ולא נוטלות כתובה.
ברייתא - 'ונקה האיש מעוון' בזמן שהאיש מנוקה מעוון המים בודקין את אשתו, אין האיש מנוקה מעוון אין המים בודקין את אשתו.
 כי אתא ר' אחא בר חנינא מדרומא - ברייתא - 'מבלעדי אישך' - מי שקדמה שכיבת בעל לבעול ולא שקדמה שכיבת בעל לבעול.
ברייתא - אין מקנין לה לארוסה להשקותה כשהיא ארוסה אבל מקנין לה להשקותה כשהיא נשואה.
 רב נחמן בר יצחק - על ידי גלגול.
ר' חנינא - ר' יוחנן - העושה מאמר ביבמתו ויש לו אח אפילו הוא כהן והיא כהנת, פסלה מן התרומה.
 רבין - עשה בה מאמר ביבמתו דברי הכל אוכלת. יש לו אח חלל, דברי הכל דברי הכל אינה אוכלת. ונחלקו בנתן לה גט. ר' יוחנן אמר אוכלת, ריש לקיש אמר אינה אוכלת.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] יו"ד סימן קס"ז:

ד. קטנה מבת שלש שנים ויום אחד ביאתה ביאה לכל דבר ואם בא עליה יבם, קנאה קנין גמור שיכול להוציאה בגט, אבל אינה חולצת [וגם בדיעבד אינה חליצה, הרב המגיד] עד שתגדיל ויבדקוה אם הביאה שתי שערות.

לשון השו"ע והרמ"א [זכחזכ לר"י] אה"ע סימן קס"ז:

ד. קטנה מבת ג' שנים ויום אחד ומעלה, ביאתה ביאה לכל דבר. ואם בא עליה יבם, קנאה, אבל אינה חולצת עד שתהא בת י"ב שנה ויום אחד ובדקוה אח"כ ומצאוה שהביאה שתי שערות.

דף נ"ח - כהן גדול שקידש את הקטנה.

דברי הגמרא:

משנה - כהן שאירס את האלמנה ולאחמ"כ התמנה להיות כהן גדול יכול לכנוסה.
גמ' - כהן גדול שקידש את הקטנה ובגרה תחתיו, אסור לו לכנוסה.

דף נ"ט - נשים האסורות לכהן גדול.

דברי הגמרא:

משנה - כהן גדול לא ישא אלמנה בין שהיא אלמנה מן האירוסין ובין מן הנישואין. ולא ישא את הבוגרת, ולא מוכת עץ.
רבי אלעזר ורבי שמעון - מותר לכהן גדול לישא בוגרת.
ברייתא - כהן גדול לא יקח אלמנה בין מן האירוסין ובין מן הנישואין.
ברייתא - רבי מאיר - 'והוא אשה בבתליה יקח' פרט לבוגרת, שכלו לה בתוליה.
רבי אלעזר ורבי שמעון - בוגרת מותרת לכהן גדול.

גמ' - לרבי מאיר אין אשה נפסלת לכהן גדול בביאה שלא כדרכה. לרבי אלעזר ורבי שמעון - אשה נפסלת לכהן גדול בביאה שלא כדרכה.
רב יהודה - רב - אשה נפסלת לכהן גדול בביאה שלא כדרכה.
רבי זירא - דינו של רב אמור בקטנה ממאנת שנבעלה בנישואיה רק שלא כדרכה שאינה נחשבת זונה ולא גרושה, ומותרת לכהן הדיוט, אך מכיון שנחשבת בעולה, אסורה לכהן גדול.
בריייתא - האונס חייב לשאת את אנוסתו (כשהיא ואביה רוצים בכך), פרט לאלמנה שנאנסה לכהן גדול, וכן גרושה או חלוצה לכהן הדיוט שאסורות לכהונה.

דף נט:

רבי אלעזר - פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה 'זונה'.
גמ' - זונה אסורה אף לכהן הדיוט.
גמ' - רביעית בהמה מחשיבה את האישה ל'זונה'.
רב שימי בר חייא - נבעלה לבהמה מותרת לכהונה ואפילו לכהן גדול.
בריייתא - נבעלה למי שאינו איש, אע"פ שעושה בסקילה עם עדים והתראה, אם לא היו עדים כשרה לכהונה.
רב דימי - רבי - רק הנרבעת שלא כדרכה כשרה לכהונה.
שמואל - רבי - וכשרה אף לכהן גדול.
משנה - אסור להביא קרבן שהוא אתנן זונה או מחירי כלב. אתנן כלב ומחירי זונה מותרין להבאה לקרבן.

דף נ"ט - בענין נשים האסורות לכהן גדול.

דברי הגמרא:

בריייתא - לא ישא כהן גדול אנוסת עצמו או מפותת עצמו, ואם עבר ונשא אחת מאלה, הנישואין חלו.
רב הונא - רב - הנושא אנוסת או מפותת עצמו הנישואין חלו וחיוב לגרשה.
רב אחא בר יעקב - הנושא את המפותת חייב לגרשה אך הנישואין חלו לענין שפטור מלשלם את הקנס.
דף ס.

רב ורבי יוחנן - אסור לכהן גדול לישא בוגרת או מוכת עץ ואם נשא הנישואין חלים.
בריייתא - לא ישא כהן גדול את אנוסת או מפותת תחבירו.
רבי אליעזר בן יעקב - אם עבר ונשא את אחת מאלה הולד חלל.

חכמים - הולד כשר.

רב הונא ורב גידל - רב - הלכה כרבי אליעזר בן יעקב.
רבי אלעזר - כל פנויה הנבעלת לפנוי נעשית 'זונה' ואם נישאת לכהן הולד חלל.
רב אשי - לדעת רבי אליעזר בן יעקב יש חלל בולד הנולד מנשים האסורות לכהן גדול מכח מצות עשה, ולחכמים הדין הוא שאין חלל מחייבי עשה.
בריייתא - כהן הבא על אשתו נידה אין הולד חלל.

דף ס - דיני כהן בטומאת קרוביו.

דברי הגמרא:

בריייתא - רבי מאיר ורבי יהודה - מותר לכהן הדיוט להטמא לאחותו שמתה כשהיא ארוסה.
רבי יוסי ורבי שמעון - אסור להטמא לה, אבל מותר להטמא לאחותו ארוסה שהתגרשה ומתה.
בריייתא - אחותו שהיתה אנוסה או מפותת, לדברי הכל אסור להטמא לה.
בריייתא - רבי שמעון - אסור לכהן להטמא לאחותו מוכת עץ שמתה. הראויה להנשא לכהן גדול, מותר להטמא לה, ושאיין ראויה להנשא לכהן גדול אסור להטמא לה.
 ולדברי הכל כהן יכול להטמא לאחותו הבוגרת שמתה.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] יו"ד סימן שע"ג:

ד. ואלו הקרובים שכהן מטמא להם וכו' ואינו מטמא לאחותו הארוסה אפילו היא ארוסה לכהן [וכן כתב הרמב"ם] ולא לאנוסה ומפותת, אבל מטמא הוא לארוסה שנתגרשה ובוגרת ומוכת עץ [כתב הרשב"א ששומרת יבם כהן שמתה, מטמא לה].

לשון השו"ע והרמ"א [זכחזכ לר"י] יו"ד סימן שע"ג:

ד. כל הקרובים שהכהן מיטמא להם שהם - אביו ואמו ובנו ובתו ואחיו ואחותו מאביו הבתולה ואשתו, מתאבלים עליהם. ועוד הוסיפו עליהם - אחיו מאמו ואחותו מאמו, בין בתולה בין נשואה, ואחותו נשואה מאביו, שמתאבלים עליהם אף על פי שאין כהן מטמא להם.

וכשם שהוא מתאבל על אשתו, כך היא מתאבלת עליו. ודוקא אשתו כשרה ונשואה, אבל פסולה או ארוסה, לא. אבל בנו ובתו ואחיו ואחותו אפילו הם פסולים, מתאבל עליהם, חוץ מבנו ובתו אחיו ואחותו □ שפחה וכותית שאינו מתאבל עליהם.

דף ס: - גיורת קטנה לכהונה.

דברי הגמרא:

ברייתא- רבי שמעון בר יוחאי- גיורת שהתגיירה בהיותה פחות מגיל שלוש שנים ויום אחד כשרה לכהונה.

חכמים- אסורה לכהונה.

רבי יעקב בר אידי- ריב"ל- הלכה כרבי שמעון בר יוחאי.
רב נחמן- אין הלכה כרבי שמעון בר יוחאי.

דף סא. - טומאה בעובדי כוכבים.

דברי הגמרא:

ברייתא- רבי שמעון בר יוחאי- מת עכו"ם אינו מטמא בטומאת אוהל.

חכמים- אף מת עכו"ם מטמא באוהל.

רבינא- לרשב"י עכו"ם לא מטמא באוהל וכן מטמא במגע ומשא.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] יו"ד שע"ב:

ב. קברי גוים, כתב הרמב"ם שמותר לכהן לילך עליהם [אבל מטמאים במגע ובמשא]. והרא"ש כתב שיש בזה מחלוקת, ושרבינו מאיר מרוטנבורג מהח בכהנים מילך עליהם, והמחמיר תבוא עליו ברכה [והתוס' כתבו שיש בהם טומאה אהל. כתב הג"מ בשם ספר יראים שאינם מטמאים במגע ובמשא וששמע שיש אסורים במגע ובמשא והמחמיר תבוא עליו ברכה, והמיקל לא הפסיד והג"מ כתב עליו שמהגמ' משמע כדברי הרמב"ם שמטמאים במגע ובמשא, ע"כ. ולהלכה נוקטים להחמיר. כתב הרשב"א שמשומד לעבודה זרה מטמא באוהל כישראל. עוד כתב אם נמצא קבר בשכונת ישראל סמוך לבית יהודי ולא נודע אם של ישראל אם של גוי הוא, ורוב אנשי העיר גויים, ספקו טהור משום דכל דפריש מרובא פריש].

לשון השו"ע והרמ"א [נכתב רש"י] יו"ד סימן שע"ב:

ב. קברי עובדי כוכבים נכון ליזהר הכהן מליך עליהם (לע"פ פ"ט מקילין ונכון להחמיר [ובמגע ומשא י"א שאף המקילים מחמירים וכן נראה דעת הב"י, ש"ך] אצל קבר של מומר לעבודה כוכבים מטמא כשל [ש"ך]).

דף ס"א. – דיני יבמה בכהן גדול.

דברי הגמרא:

משנה- אירס את האלמנה ונתמנה לכהן גדול, יכנס. ומעשה ביהושע בן גמלא שקדש את מרתא בת ביתוס ומינהו המלך להיות כהן גדול. שומרת יבם שנפלה לפני כהן הדיין ונתמנה להיות כה"ג, אע"פ שעשה בה מאמר הרי זה לא יכנס.

משנה- כהן גדול שמת אחיו, חולץ ולא מייבם.

גמל- כה"ג אינו מייבם מן הנישואין משום שיש כאן עשה ולא תעשה ועשה, ומן האירוסין אינו מייבם, גזירה ביאה ראשונה משום ביאה שניה.

דף ס"א. – נשים האסורות על כהן.

דברי הגמרא:

משנה- כהן הדיין לא ישא אילונית אלא אם כן יש לו אשה ובנים.

ר' יהודה- אע"פ שיש לו אשה ובנים לא ישא אילונית.

חכמים- אין זונה אלא גיורת ומשחררת ושנבעלה בעילת זנות.

ברייתא- ר' אליעזר- כהן לא ישא את הקטנה.

רבה- ר' אליעזר סבר כר' מאיר שחש למיעוט, וחש לר' יהודה שאמר שאילונית זונה היא.

ברייתא- ר' מאיר- קטן וקטנה לא חולצין ולא מייבמין, שמא ימצאו סריס או אילונית.

ברייתא- ר' אליעזר- קטנה מתייבמת ואינה חולצת.

ברייתא- ר' אליעזר- זונה היא אשת איש.

ר' עקיבא- זונה זו מופקרת.

ר' מתיא בן חרש- אפילו בא עליה בדרך להשקותה, עשאה זונה.

ר' יהודה- זונה זו אילונית.

חכמים- אין זונה אלא גיורת ומשחררת ושנבעלה בעילת זנות.

ר' אלעזר- פנוי הבא על הפנויה שלא לשם אישות עשאה זונה.

רב אדא בר אבהה- ר' אליעזר מדבר על כה"ג שלא ישא קטנה.

רבה- בכהן הדיין וחיישין שמא תתפתה עליו, ופיתוי קטנה אונס הוא.

רב פפא- ר' אליעזר כתנא דלקמן:

ברייתא- 'בתולה' ו'אשה' יצתה מכלל קטנות ולכלל בגרות לא באה.

רב נחמן בר יצחק- ר' אליעזר כתנא דלקמן:

ברייתא- 'בתולה' אין בתולה אלא נערה.

רב עמרם- אין הלכה כר' אלעזר שאמר פנוי הבא על הפנויה עשאה זונה.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] אה"ע סימן א':

ח. ואף על פי שקיים פריה ורביה אסור לו לעמוד בלא אשה ואמרו נשא אשה בילדותו, ישא אשה בזקנותו [וכל זה מדרבנן, אבל מדאורייתא כיון שיש לו זכר ונקבה, קיים פו"ר. רי"ף רמב"ם ורא"ש]. ואין חילוק בין יש לו בנים לשאין לו, אלא לענין מכירת ספר תורה, שלעולם צריך שישא אשה בת בנים אם יש סיפק בידו אפילו שיש לו כמה בנים. ואם אין סיפק בידו ימכור ספר תורה, ואם יש לו בנים לא ימכור אלא ישא אשה שאינה בת בנים ולא יעמוד ללא אישה [ואף אם אינו יכול להוליד, נימוק"י בשם הריטב"א]. ויש אומרים שאף אם יש לו בנים ימכור ספר תורה אלא שאם לא היו לו בנים ושהה עם אשתו י' שנים חייב לגרשה, וכן דעת הרא"ש [כתב הנימוק"י שאף אם יש לו בנים מפנויה, כיון שקיים מצוות פו"ר, אין כופין אותו להנשא].

לשון השו"ע והרמ"א [נכתב רש"י] אה"ע סימן א':

ח. אע"פ שקיים פריה ורביה אסור לו לעמוד בלא אשה וצריך שישא אשה בת בנים אם יש ספק בידו אפילו יש לו כמה בנים [אבל אין כופין אותו, רמב"ן] ואם אין ספק בידו לישא אשה בת בנים אא"כ ימכור ס"ת, אם אין לו בנים ימכור כדי שישא אשה בת בנים אבל אם יש לו בנים לא ימכור אלא ישא אשה שאינה בת בנים ולא יעמוד בלא אשה [ח"מ- וכן אם אינו מוצא כלל בלא מכירה, ימכור. ב"ש- אבל דעת הנימוק"י שלא ימכור]. וי"א שאפילו אם יש לו בנים ימכור ס"ת כדי שישא אשה בת בנים. הגה מיהו אם מכיר שאינו בן זנים עוד ואינו לאו עוד להוליד ישא אשה שאינה בת זנים וכן אם יש לו זנים הרבה ומחמירא שאם ישא אשה בת זנים יבואו קטנות ומריבות בין הזנים ובין אשתו מותר לישא אשה שאינה בת זנים אצל אסור לישא כלל אשה משום חשש זו.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] אה"ע סימן קס"ז:

ג. קטן אינו חולץ עד שיגדל ויבדקוהו שהביא שתי שערות אחר שגדל, אבל אם היו לו שערות קודם שגדל, אינו נחשב גדול על ידן אלא אם כן יביא אחרות אחר שגדל. ומכל מקום אם מוצאים לו שתי שערות אחר שגדל לא חיישין שמא היו לו קודם לכן [וכן כתב הרמב"ם].

דף ס"א: - מצוות פריה ורביה.

דברי הגמרא:

משנה- לא יבטל אדם מפריה ורביה אלא אם כן יש לו בנים.

ב"ש- שני זכרים.

ב"ה- זכר ונקבה.

גמל- מכאן שאם יש לו בנים בטל מפו"ר אבל אינו בטל מאשה וזכר נחמן.

רב נחמן- שמואל- אע"פ שיש לאדם כמה בנים אסור לעמוד בלא אישה.

גמל- איכא דאמרי- אם יש לו בנים בטל מפו"ר ובטל מאשה.

שמואל- אין לו בנים נושא אשה בת בנים, יש לו בנים, נושא אשה דלאו בת בנים.

גמל- נפק"מ למכור ספר תורה בשביל בנים.

ברייתא- ר' נתן- ב"ש- שני זכרים ושתי נקבות.

ב"ה- זכר ונקבה.

ברייתא- ר' נתן- ב"ש- זכר ונקבה.

ב"ה- או זכר או נקבה.

ר' יוחנן- היו לו בנים בהיותו עובד כוכבים ונתגייר, קיים פריה ורביה.

ריש לקיש- לא קיים.

ר' יוחנן- היו לו בנים בהיותו עובד כוכבים ונתגייר אין לו בכור לנחלה.

ריש לקיש- יש לו בכור לנחלה. גר שנתגייר קטן שנולד דמי.

ריש לקיש- יש יחוס לעובדי כוכבים, התגיירו, אין להם יחוס.

רב- הכל מודים בעבד שאין לו יחוס.

רב הונא- היו לו בנים ומתו, קיים פריה ורביה.

ר' יוחנן- לא קיים.

ברייתא- בני בנים הרי הם כבנים.

ברייתא- בני בנים הרי הם כבנים. מת אחד מהם או שנמצא סריס, לא קיים פריה ורביה.

רבא- ברא לברא, ברתא לברתא, ברא לברתא וברתא לברא- לשבת יצרה.

גמל- בין לאביי בין לרבא תרי מחד כלומר, שנולדו שני בנים ואחד בלא בנים, לא קיים פו"ר.

ברייתא- נשא אדם אשה בילדותו, ישא אשה בזקנותו, היו לו בנים בילדותו יהיו לו בנים בזקנותו.

ר' עקיבא- למד תורה בילדותו והיו לו תלמידים בילדותו, ילמד תורה בזקנותו ויהיו לו תלמידים בזקנותו.

רב מתנא- הלכה כר' יהושע.

ר' יהושע בן לוי- חייב אדם לפקוד את אשתו בשעה שהוא יוצא לדרך.

רב יוסף- סמוך לוסתה.

רבא- וכמה, עונה.

גמל- והני מילי לדבר הרשות, אבל לדבר מצוה, הוא טרוד.

ברייתא- ר' אליעזר- כל מי שאינו עוסק בפ"ר כאילו שופך דמים.
ר' יעקב- כאילו ממעט הדמות.
בן עזאי- כאילו שופך דמים וממעט הדמות.
אמרו לו נאה דורש ואין נאה מקיים. אמר להם, מה אעשה שנפשי חשקה בתורה, אפשר לעולם שיתקיים ע"י אחרים.
ברייתא- ר' אליעזר- כל מי שאינו עוסק וכו'.
ר' אלעזר בן עזריה- כאילו ממעט הדמות.
בן עזאי- וכו',
אמרו לו וכו' אמר להם וכו'.

לשון השו"ע והרמ"א [זכחזכ רס"י] חו"מ סימן רע"ז:

ט. היה לו בנים כשהיה עכו"ם ונתגייר, אין לו בכור לנחלה. אבל ישראל שהיה לו בן מהשפחה או מהעכו"ם הואיל ואינו קרוי בנו, הבא לו אחיו מהישראלית בכור לנחלה ונטל פי שנים.

דף ס"ד. - בדין המתנה לענין פריה ורביה ובדיני חזקה.

דברי הגמרא:

משנה- נשא אישה ושהה עימה עשר שנים ולא ילדה, אינו רשאי לבטל מצות פריה ורביה וצריך לגרשה או לישא אחרת עימה. גירשה, מותרת להנשא לאדם אחר וגם הוא רשאי לשהות עימה עשר שנים. אם התעברה והפילה, מונה בעלה עשר שנים משעה שהפילה.

ברייתא- נשא אישה ושהה עשר שנים ולא ילדה, יוציא ויתן לה כתובה. ודוקא כשהיה עימה עשר שנים בארץ ישראל אבל ישיבת חוץ לארץ אינה מן המנין, לפיכך, חלה הוא או שחלתה היא, או שהיו חבושים שניהם בבית האסורים, אין ימים אלו עולים לו מן המנין.

רב יהודה בריה דרב שמואל בר שילת- שיעור המשנה של המתנת עשר שנים הוא בדורות ראשונים אבל בדורות האחרונים, אם אשתו לא הביאה ילדים ישא אישה אחרת לאחר שנתיים וחצי.

רב נחמן- לאחר שלוש שנים.

רבה- אף בדורות אחרונים השיעור הוא כדין המשנה- עשר שנים.

גמ'- כשהיתה עשר שנים ויצאה מבעלה, מותרת להינשא לשני אבל לא תנשא שוב לאדם שלישי.

ברייתא- רבי- אישה שמלה את בנה הראשון ומת, וכן את השני ומת, קבעה חזקה ולא תמול את בנה השלישי.

רשב"ג- תמול את השלישי אך לא תמול את הרביעי.

ברייתא- רשב"ג- ארבע אחיות ושלוש מתוקן מלו את בניהן ומתו, הרביעית לא תמול. **רבא-** לא ישא אדם אישה לא ממשפחת נכפין ולא ממשפחת מצורעים, ובאופן שהוחזקו במשפחה שלושה מקרים.

ברייתא- רבי- נישאת לראשון ומת, לשני ומת, לשלישי לא תנשא.

רשב"ג- לשלישי תנשא, לרביעי לא תנשא.

גמ'- לדעת האומר שיתכן ומיתת הבעלים היא מחמת תשמיש, אם מת מהאירוסין או שנפל ממקום גבוה, אין מותו מצטרף למנין החזקה כלפי האישה.

משנה- מי שלקה שתי פעמים על עבירות של חייבי כרת וחזר וחסא פעם שלישית, בית דין כונסין אותו לכיפה ומאכילין אותו שעורים עד שתהא כריסו נבקעת.

דף סה.

משנה- אין האישה קובעת וסת עד שתקבענה שלוש פעמים ואינה מטהרת מן הוסת עד שתעקר ממנה שלוש פעמים.

משנה- אין השור מועד עד שיעידו בו שלוש פעמים.

רבא- לענין משנתיו וכן לענין מלקות במשנה בסנהדרין הנ"ל, הלכה כרבי, ובוסתות ושור המועד הלכה כרשב"ג.

ברייתא- נישאת לראשון ולא היו לה בנים, לשני ולא היו לה בנים, לשלישי לא תנשא, אלא למי שיש לו בנים משלו, ואם נישאת לשלישי שאין לו בנים, תצא בלא כתובה.

גמ'- גם באופן שיוצאת מהשלישי בלא כתובה אין ראשים הבעלים הראשונים לתבוע את דמי כתובתה ששילמו לה.

גמ'- נישאת לרביעי והיו לה בנים ממנו, אינה יכולה לתבוע את כתובתה מהבעל השלישי.

רבי אמי- אם הבעל טוען שחוסר היכולת של אשתו ללדת הוא בסיבתה והיא טוענת שזה בסיבתו, האישה נאמנת, ואינו יכול להוכיח את צדקת טענתו בכך שילך וישא אישה אחרת, אלא מוציא אותה בגט ונותן לה את תשלום כתובתה.

רבי אמי- הנושא אישה נוספת על אשתו נגד רצונה, יגרש את הראשונה ויתן לה את כתובתה.

רבא- נושא אדם כמה נשים על אשתו ובתנאי שיש לו אפשרות לפרנס אותן.

רבי אמי- אם הבעל אומר שהאשה הפילה בתוך עשר שנים מהנישואים ואינו חייב לגרשה, והאשה אומרת שלא הפילה, האשה נאמנת.

גמ'- אם הפילה שלוש פעמים, הוחזקה להיות מפילה וי"ב לגרשה ויתן לה כתובה.

רבי יצחק בן אלעזר- אם הבעל אומר שהאשה הפילה פעמיים והאשה אומרת שלוש, האשה נאמנת.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] אה"ע סימן קנ"ד:

ו. מי ששואלת גט בטענה שאינה ראויה ליבנות ממנו, אין שומעין לה. ואם באה בטענה שחפצה לילד שיהיה לה בן שתשען עליו ואומרת שהוא גורם, שומעין לה [אם אין לה בנים מאיש אחר. רבינו ירוחם] אפילו יש לו בנים מאשה אחרת [כ"כ הרא"ש], שמא אחר כך נתקלקל, וכופין ויתן מנה ומאתים אבל לא תוספת [כן כתבו התוס' בשם רבינו חננאל וכן דעת הרמב"ם], ויתן דונדייתא שהכניסה. במה דברים אמורים, כשאין חשש שמא עיניה נתנה באחר [כן כתבו הרמב"ם והרא"ש], כגון ששהתה עמו י' שנים ולא ילדה, אבל לא שהתה, אין כופין אותו. ואם ידוע שהוא עקר, והיא באה בטענת ילדים, יוציא מיד ויתן כתובה [כן כתבו הרא"ש ומהרי"ק]. ואפילו שהתה עמו עשר שנים אם תובעת כתובתה שיש לחוש שתובעת גט כדי לגבות כתובתה, או שיש לתלות בשום דבר אחר שבגללו תובעת גט, אין כופין אותו להוציא, אלא כשאין לתלות באיזה דבר [כן כתב הרא"ש]. וכתב הרשב"א שמשמע בגמ' שאפילו באה מחמת טענה, אין כופין אותו בשוטים לגרש, אלא כופין אותו בכתובה שלם עכשיו, שכותבים עליו אגרת מרד ומוסיף על כתובתה ג'

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] אה"ע סימן א':

א. חייב כל אדם לישא אשה כדי לפרות ולרבות.

ד. מי שחשקה נפשו בתורה תמיד כבן עזאי ונדבק בה כל ימיו ולא נשא אשה, אין בידו עוון. והוא שלא יצרו מתגבר עליו. ואומר הרא"ש- מה שאמרו שאם אי אפשר לו ללמוד ילמד ואחר כך ישא אשה, קצבה לאותו לימוד לא ידעתי, שהרי לא יתכן שיתבטל מפריה ורביה כל ימיו שלא מצאנו דבר זה אלא בבן עזאי, ע"כ.

ה. כיון שיש לאדם זכר ונקבה קיים מצוות פריה ורביה. היה הבן סריס או הנקבה איילונית, לא קיים פריה ורביה [ונק פסק הרמב"ם]. ו. היו לו בנים ומתו, לא קיים פריה ורביה. אבל אם מתו והניחו בנים כיון שיש לו לבן בן או בת, או בן לבת או בת לבת, קיים פריה ורביה [אבל הרמב"ם כתב שצריך שבני הבנים יהיו זכר ונקבה וגם שיבואו מכח זכר ונקבה אבל לא די בשני בני בנים זכרים אף אם באו מבן ובת]. אבל מת אחד מהם בלא בנים ויש לשני בן ובת, לא קיים [אמרו בירושלמי שכשם שכל בן פוטר מיבום, כך יצא ידי חובת פו"ר וכתב הרשב"א פ' שאפילו היה הבן ממזר קיים פו"ר. מצאתי כתוב (בתשובת מהר"ל) על בן חרש ושוטה שלא קיים, ולא ידעתי למה לא קיים, והרי יש כאן שבת יצרה וגם עד שיכלו נשמות שבגוף, ע"כ].

ז. היו לו בנים בגיורתו ונתגייר הוא והם, קיים פריה ורביה [וכך כתב הרמב"ם אבל אם הם לא התגיירו אתו, לא קיים. וכך למד הרב המגיד מדבריו] אבל עבד שהיו לו בנים ונשתחרר הוא והם, לא קיים.

לשון השו"ע והרמ"א [זכחזכ רס"י] אה"ע סימן א':

א. חייב כל אדם לישא אשה כדי לפרות ולרבות [וחייב לקיים עונותו עד שיהיו לו בנים ולאחר מכן, מועילה מחילה. רמב"ם] וכל מי שאינו עוסק בפריה ורביה כאילו שופך דמים וממעט את הדמות וגורם לשכינה שתסתלק מישראל. הגה וכל מי שאין לו אשה שריו כלל זכרה כלל תורה וכו' ולל נקדל אדם, וכיון ששנא אשה עוונותיו מפקפקים שנאמר מלל אשה מלל טוב ויפק לכוון מלל ה'.

ד. מי שחשקה נפשו בתורה כבן עזאי תמיד ונדבק בה כל ימיו ולא נשא אשה אין בידו עוון. והוא שלא יצרו מתגבר עליו.

ה. כיון שיש לאדם זכר ונקבה קיים מצוות פריה ורביה והוא שלא יהיה הבן סריס או הנקבה איילונית. (פי' ליל הוא זכר האלן כלומר קיש לאשה טבע הזכר וכו') [אבל הם היו ראויים להוליד ונישא הבן לאיילונית או הבת לסריס קיים האב פו"ר].

ו. נולדו לו זכר ונקבה ומתו והניחו בנים הרי זה קיים מצוות פריה ורביה. בד"א, כשהיו בני הבנים זכר ונקבה והיו באים מזכר ונקבה אף על פי שהזכר בן בתו והנקבה בת בנו, הואיל ומשני בניו הם באים הרי קיים מצוות פריה ורביה. אבל אם היו לו בן ובת ומתו והניח א' מהם זכר ונקבה, עדיין לא קיים מצווה זו [והתוס' כתבו שבשני זכרים שבאו מבן ובת קיים המצוה. ואם היו לו ב' זכרים והם הניחו זכר ונקבה או שהיה לו ב' זכרים וא' מהם היה לו בת, לא קיים פו"ר שצריך שיוליד תחלה בן ובת ואם הבן קיים והבת מתה והניחה בת, קיים פו"ר ואם הבן קיים ולא הוליד עדיין, והבת מתה והניחה בן, לא קיים. ח"מ- יש להסתפק בנתעברה באמבטי אם הוא בנו לכל דבר, וב"ש הביא ראיה שכן. בה"ט] הגה היה הדין ממזל או חרש שוטה וקטן קיים המלווה.

ז. היו לו בנים בהיותו עכו"ם, ונתגייר הוא והם, הרי זה קיים מצוה זו [ויש חולקים וסוברים שאף אם לא נתגיירו עמו קיים, בה"ט], אבל אם היו לו בנים כשהוא עבד ונשתחרר הוא והם, לא קיים מצוה זו, עד שיוליד אחר שנשתחרר.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] חו"מ סימן רע"ז:

ט. גוי שהיו לו בנים בגיורתו ונתגייר, ונולדו לו בנים אחר כך, אין לו בכור לנחלה. אבל ישראל שיש לו בן מִשפחה או מגויה, הבן הנולד לו אחר כך מישראלית, הוא בכור לנחלה.

דינרים לשבת. וכתב המרגי שאם שניהם אינם יודעים אם מחמתו או אם היא באה מחמת טענה, כופים אותו להוציא וליתן כתובה. בא להוציא תוך י' שנים בלא כתובה ואומר שהיא גורמת, והיא אומרת שהוא גורם וכו', נאמנת, וצריך ליתן לה כתובה אם ירצה להוציאה. גם לאחר י' שנים שכופים אותו להוציא, אם בא ליפטר מכתובתה שואמר שהיא גורמת והיא אומרת שהוא גורם, נאמנת וצריך ליתן כתובה. וכתב הרמב"ם ויש לו להחרים על מי שטענת דבר שאינה יודעת בודאי ואם הוא אומר אשה אחרת ואבדוק עצמי, שומעים לו, ואם ילדה האחרת, יוציא הראשונה בלא כתובה ואם גם האחרת אומרת שהוא גורם וכו' יוציא מיד ויתן לה כתובה וכס לראשונה רוצה לבדוק עוד בשלישית, שומעים לו ואם גם השלישית אומרת שהוא גורם הוחזק ויוציא כולן ויתן להן כתובה. והרמ"ה כתב נותנים לו לבדוק את עצמו באחרת, ורשאי לשהות עמה עשר שנים, אם ילדה תצא הראשונה בלא כתובה ואם לאו, יוציא שתיהן ויתן כתובה או ישא שלישית והוא שאפשר לעמוד בסיפוקם. ונראה כאשר כתבתי שאם גם השניה אומרת שהוא הגורם, יוציא מיד אף אם לא שהה עם הראשונה י' שנים כיון שהוא מוציא את הראשונה מדעת שלא נתנה עיניה באחר, כולן יוציא מיד כדין הראשונה.

י. נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה יוציא ויתן כתובה או ישא אשה אחרת שראויה לילד ואפילו אמרה דירנא בהדיה בסהדי שלא אתיחד עמו (כלומר שאינו צריך לגרשה שכן מעידים בהם שאינם מתיידיים וודאי ישא אחרת), או שהוא אומר כן, אין שומעים להם אלא יוציא ויתן כתובה [כתב הרשב"ש שדעת קצת מפרשים שאם ילדה ולד של קיימא אף שלא קיים עדין מצות פו"ר, ולא הוחזקה עקרה ואינה זקנה, אין צריך להוציא אבל בזקנה שלא תוליד, צריך להוציא וודאי למ"ד שצריך להוציאה כל עוד לא קיים המצווה. כתב הרב המגיד בשם הרשב"א, היו לו ומתו, מונה משעה שמתו. כתב הרשב"ש שאף שמי שאין לו בנים אסור לו לישא זקנה, לא ראינו ולא שמענו מכמה דורות שבי"ד נזקקו לזה, וכן מי שנושא קטנה וכן בת כהן ובת תלמיד חכם לעם הארץ לא נזקקו לזה בי"ד כדי לא להרבות קטטה].

י"א. אם יש לתלות באיזו סיבה לכך שאינה יולדת, כגון שהיה הוא או היא חולים בעשר שנים אלו, או שהיה חבוש בבית האסורים, אין עולים להם מן המניין. וכתב הרא"ש שאף שהחולי או המאסר לא מנע מהם תשמיש ועיבור, אלא שהעון שגרם להם החולי או המאסר, מנעם גם מלהוליד. אין ישיבת חו"ל ממנין י' שנים. וכתב הרא"ש שהיה דבר זה דוקא באברהם שנתעצל ולא הלך לארץ ישראל לפיכך נענש ולכן כשיש לתלות באיזה עונש כגון חולי או מאסר, תולים בו, אבל כשאין במה לתלות, אין חילוק בין ארץ ישראל לחו"ל. והרמב"ם כתב שדוקא מי שעלה לארץ ישראל נותנים לו עשר שנים חוץ משנותיו בחו"ל שמא זכות הישיבה בארץ ישראל תועיל לו, אבל מי שדר בחו"ל, ודאי גם הוא יוציא אחר עשר שנים.

י"ב. הפילה תוך עשר שנים, מונים לה עשר שנים משעה שהפילה. הפילה ג' פעמים יוציא מיד ויתן כתובה שהוחזקה להפיל, ומכל מקום מותרת לינשא לאחר [כתב הרא"ש - הפילה ג' פעמים תצא בלי כתובה ואם הפילה ב' פעמים לפי רבי, תצא בכתובה ולא תנשא אלא למי שיש לו בנים. ואם נשאת למי שאין לו בנים תצא שלא בכתובה אם לא הכיר בה כך. ורש"י לא פירש כך וכן הר"ף, אלא יוציא ויתן כתובה ואין לו להמתין עשר שנים ומותרת לינשא לאחר, ודברי, אע"פ שדברי טעם הם, בטלים כנגד דברי רבותינו, ע"כ הרא"ש].

י"ג. הוא אומר הפילה בתוך עשר שנים כדי שתשב עמו והיא אומרת לא הפלתי, היא נאמנת [כשאין חשש שעניה נתנה באחר. נימוק". אם היו עדים שהפילה, אפילו הם נשים, אינה נאמנת. כתב הכנסת הגדולה - נראה שאם בא להוציאה לאחר עשר מפני שלא ילדה, וטוענת שהפילה בתוך עשר, אינה נאמנת. בה"ט].

י"ד. הוא אומר הפילה שנים והיא אומרת הפלתי שלשה, היא נאמנת. י"ז. גירשה, לא תנשא לשלישי [שבנישואין פוסקים כרבי שחזקה בב' פעמים, תוס']. ואם נשאת לשלישי תצא [מיד ואפילו הכיר בה] שלא בכתובה אא"כ יש לו אשה אחרת או שקיים מצות פריה ורביה. ואם הכיר בה, יש לה כתובה [כלומר שקיים המצווה אף שלא הכיר בה, או שלא קיים המצווה והכיר בה, בשניהם יש לה כתובה, בה"ט בשם הב"ש].

י"ח. שהתה עם השלישי עשר שנים ולא ילדה, אם לא גבתה כתובה מהראשונים לא תגבה, ואם גבתה, לא תחזיר [אבל אם לא גבתה אלא תפסה, תחזיר].

י"ט. הוציאה השלישי בלא כתובה ונשאת לרביעי וילדה, אינה יכולה לגבות כתובה מהשלישי דשמה עתה נתרפאת.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] **י"ד סימן רס"ג:**
ב. אשה שמלה את בנה הראשון ומת מחמת מילה שהכשילה כחו, ומלה גם השני ומת מחמת מילה, הרי הוחזקה שבניה מתים מחמת מילה, לא שנא מבעל אחד או משנים [כן כתב הרמב"ם, ורבינו מנוח הוסיף שאף האב שמל את בניו, והם משתי נשים]. ולא תמול השלישי אלא תמתין עד שיגדל ויתחזק כחו [וז' דעת רבי שחזקה בשנים ודעת רשב"ג שחזקה בשלש ופסקו, נישואין ומלקיות כרבי, וסתות ויורש מועד כרשב"ג. וכתב הרא"ש שמסתבר שבמילה חזקה בשנים, שכן יש בזה פיקוח נפש וכן

דינרים לשבת. וכתב המרגי שאם שניהם אינם יודעים אם מחמתו או אם היא באה מחמת טענה, כופים אותו להוציא וליתן כתובה. בא להוציא תוך י' שנים בלא כתובה ואומר שהיא גורמת, והיא אומרת שהוא גורם וכו', נאמנת, וצריך ליתן לה כתובה אם ירצה להוציאה. גם לאחר י' שנים שכופים אותו להוציא, אם בא ליפטר מכתובתה שואמר שהיא גורמת והיא אומרת שהוא גורם, נאמנת וצריך ליתן כתובה. וכתב הרמב"ם ויש לו להחרים על מי שטענת דבר שאינה יודעת בודאי ואם הוא אומר אשה אחרת ואבדוק עצמי, שומעים לו, ואם ילדה האחרת, יוציא הראשונה בלא כתובה ואם גם האחרת אומרת שהוא גורם וכו' יוציא מיד ויתן לה כתובה וכס לראשונה רוצה לבדוק עוד בשלישית, שומעים לו ואם גם השלישית אומרת שהוא גורם הוחזק ויוציא כולן ויתן להן כתובה. והרמ"ה כתב נותנים לו לבדוק את עצמו באחרת, ורשאי לשהות עמה עשר שנים, אם ילדה תצא הראשונה בלא כתובה ואם לאו, יוציא שתיהן ויתן כתובה או ישא שלישית והוא שאפשר לעמוד בסיפוקם. ונראה כאשר כתבתי שאם גם השניה אומרת שהוא הגורם, יוציא מיד אף אם לא שהה עם הראשונה י' שנים כיון שהוא מוציא את הראשונה מדעת שלא נתנה עיניה באחר, כולן יוציא מיד כדין הראשונה.

י. נשא אשה ושהה עמה עשר שנים ולא ילדה יוציא ויתן כתובה או ישא אשה אחרת שראויה לילד ואפילו אמרה דירנא בהדיה בסהדי שלא אתיחד עמו (כלומר שאינו צריך לגרשה שכן מעידים בהם שאינם מתיידיים וודאי ישא אחרת), או שהוא אומר כן, אין שומעים להם אלא יוציא ויתן כתובה [כתב הרשב"ש שדעת קצת מפרשים שאם ילדה ולד של קיימא אף שלא קיים עדין מצות פו"ר, ולא הוחזקה עקרה ואינה זקנה, אין צריך להוציא אבל בזקנה שלא תוליד, צריך להוציא וודאי למ"ד שצריך להוציאה כל עוד לא קיים המצווה. כתב הרב המגיד בשם הרשב"א, היו לו ומתו, מונה משעה שמתו. כתב הרשב"ש שאף שמי שאין לו בנים אסור לו לישא זקנה, לא ראינו ולא שמענו מכמה דורות שבי"ד נזקקו לזה, וכן מי שנושא קטנה וכן בת כהן ובת תלמיד חכם לעם הארץ לא נזקקו לזה בי"ד כדי לא להרבות קטטה].

י"א. אם יש לתלות באיזו סיבה לכך שאינה יולדת, כגון שהיה הוא או היא חולים בעשר שנים אלו, או שהיה חבוש בבית האסורים, אין עולים להם מן המניין. וכתב הרא"ש שאף שהחולי או המאסר לא מנע מהם תשמיש ועיבור, אלא שהעון שגרם להם החולי או המאסר, מנעם גם מלהוליד. אין ישיבת חו"ל ממנין י' שנים. וכתב הרא"ש שהיה דבר זה דוקא באברהם שנתעצל ולא הלך לארץ ישראל לפיכך נענש ולכן כשיש לתלות באיזה עונש כגון חולי או מאסר, תולים בו, אבל כשאין במה לתלות, אין חילוק בין ארץ ישראל לחו"ל. והרמב"ם כתב שדוקא מי שעלה לארץ ישראל נותנים לו עשר שנים חוץ משנותיו בחו"ל שמא זכות הישיבה בארץ ישראל תועיל לו, אבל מי שדר בחו"ל, ודאי גם הוא יוציא אחר עשר שנים.

י"ב. הפילה תוך עשר שנים, מונים לה עשר שנים משעה שהפילה. הפילה ג' פעמים יוציא מיד ויתן כתובה שהוחזקה להפיל, ומכל מקום מותרת לינשא לאחר [כתב הרא"ש - הפילה ג' פעמים תצא בלי כתובה ואם הפילה ב' פעמים לפי רבי, תצא בכתובה ולא תנשא אלא למי שיש לו בנים. ואם נשאת למי שאין לו בנים תצא שלא בכתובה אם לא הכיר בה כך. ורש"י לא פירש כך וכן הר"ף, אלא יוציא ויתן כתובה ואין לו להמתין עשר שנים ומותרת לינשא לאחר, ודברי, אע"פ שדברי טעם הם, בטלים כנגד דברי רבותינו, ע"כ הרא"ש].

י"ג. הוא אומר הפילה בתוך עשר שנים ורוצה למנות משעה שהפילה, והיא אומרת שלא הפילה, היא נאמנת. י"ד. אם הוא אומר שלא הפילה אלא שתי פעמים ואינו רוצה להוציאה, והיא אומרת שהפילה עד שלש פעמים, נאמנת. י"ז. גירשה הראשון יכולה לינשא לשני, נישאה לשני ושהתה עשר שנים ולא ילדה, דינה כדין הראשון. ולאחר שתצא ממנו לא תנשא לשלישי אם לא קיים פריה ורביה. עברה ונישאת לו, ולא הכיר בה, תצא מיד ואין לה כתובה. הכיר בה, יש לה כתובה [כן כתבו התוס' והרא"ש בשם הלכות גדולות].

י"ח. שהתה עם השלישי עשר שנים ולא ילדה, לא אמרינן כיון שהוחזקה עקרה תחזיר מה שנטלה משנים הראשונים, שמא עתה חלתה. ומכל מקום אם עדיין לא גבתה מהם, אינה גובה [כן כתב הרא"ש].

י"ט. אם נשאה לרביעי וילדה אחר שהוציאה השלישי בלא כתובה, אינה יכולה לגבות כתובה משלישי, שמא עתה התרפאה.

גמ' - אם אין לה בנים ותובעת גט בטענה שרוצה בנים מאדם אחר כדי שיעזרו לה בעת זקנתה, כופים את בעלה לגרשה ולתת לה כתובה.
גמ' - להלכה אין אשה מצווה על פריה ורביה.

דף טו.

רב נחמן בר יצחק - חציה שפחה וחציה בת חורין שאינה יכולה להנשא לא לבן חורין ולא לעבד, אם נוהגים בה מנהג הפקר כופין את רבה לשחרר את צד שפחות שבה.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] אה"ע סימן א':

א. חייב כל אדם לישא אשה כדי לפרות ולרבות.

י"ג. אשה אינה מצווה על פריה ורביה, לפיכך אם שואלת גט בטענה שאינה יכולה להבנות ממנו, אין שומעים לה.

לשון השו"ע והרמ"א [זכחזכר רש"י] אה"ע סימן א':

א. חייב כל אדם לישא אשה כדי לפרות ולרבות [וחייב לקיים עונתו עד שיהיו לו בנים ולאחר מכן, מועילה מחילה. רמב"ם] וכל מי שאינו עוסק בפריה ורביה כאילו שופך דמים וממעט את הדמות וגורם לשכינה שתסתלק מישראל. הגה וכל מי שאין לו אשה שריו כלל צרכה כלל תורה וכו' וללך נקרא חלם, וכיון שנשא אשה עוונותיו מפקקים שנאמר מלא אשה מלא טוב ויפק לכוון מלא ת'.

י"ג. אשה אינה מצווה על פריה ורביה ועיין בסימן קנ"ד. הגה ומכל מקום יש אומרים ללא תעמוד כלל איש משום חשלא [בה"ט] והיא עצה טובה ולא חיוב.

דף ס"ו. - נכסי מלוג ונכסי צאן ברזל.

דברי הגמרא:

משנה - אלמנה הנישאת לכהן גדול או גרושה וחלוצה הנישאת לכהן הדיוט, והכניסה לו עבדי מילוג ועבדי צאן ברזל, עבדי מלוג לא יאכלו בתרומה, עבדי צאן ברזל יאכלו בתרומה.

עבדי מלוג, אם מתו, האשה הפסידה אותם ואם השביחו הרווח לאשה, ואע"פ שהבעל חייב במזונותיהם, הרי אלו לא יאכלו בתרומה.

עבדי צאן ברזל אם מתו, הפסדם מוטל על הבעל והוא משלם את שוים לאשה, ואם השביחו הרווח לבעל, והואיל והוא חייב באחריותם, הרי אלו יאכלו בתרומה.

בת ישראל שנישאת לכהן והכניסה לו עבדים, בין עבדי מלוג ובין עבדי צאן ברזל, הרי אלו יאכלו בתרומה.

בת כהן הנישאת לישראל והכניסה לו עבדים, בין עבדי מלוג ובין עבדי צאן ברזל, הרי אלו לא יאכלו בתרומה.

ברייתא - כהן שנשא בת ישראל או שקנה עבדים כנענים הרי אלו אוכלים בתרומה. בת ישראל שקנתה עבדים כנענים או שעבדי הכהן קנו עבדים אחרים. הרי אלו אוכלים בתרומה.

גמ' - אלמנה לכהן גדול או גרושה וחלוצה לכהן הדיוט אין אוכלות בתרומה.

גמ' - כהן ערל או טמא אינם אוכלים בתרומה, אבל נשיהם ועבדיהם אוכלים בתרומה.

גמ' - ממזר אינו אוכל בתרומה.

גמ' - בת ישראל הנשואה לכהן ומת בעלה, אם יש לה ממנו זרע, ואפילו ממזר, אוכלת בתרומה.

רבינא - עבד או כל קנין כהן אחר שאוכל בתרומה יכול אף להאכיל את קניינו שלו, אך אם קנין הכהן אינו אוכל, הדין הוא שאינו יכול להאכיל את קניינו.

רבא ורב אשי - מדין תורה, עבדי מלוג של אשת כהן פסולה אוכלים בתרומה, ורבנן גזרו שלא יאכלו.

גמ' - עבדי אשת כהן אינם אוכלים בתרומה לאחר מיתת בעלה.

גמ' - בת כהן שנישאת לזר אינה אוכלת בתרומה, וכשמת בעלה חוזרת לאכול בתרומה.

רב יהודה - אשה שהכניסה נכסי צאן ברזל לבעלה והתגרשה, יכולה לומר שהיא רוצה את הנכסים עצמם ולא את דמיהם.

רבי אמי - הבעל רשאי להשאיר את הנכסים אצלו ולתת לה דמים במקומם.

משנה - ישראל ששכר פרה מכהן הרי זה יאכילה כרשיני תרומה, כהן ששכר פרה מישראל אע"פ שמזונותיה עליו, לא יאכילה כרשיני תרומה.

ישראל ששכר מכהן פרה ובשעת השכירות שם את שויה להתחייב שאם תיאנס או תכחיש או יוזלו דמיה ישלם לכהן, לא יאכילה כרשיני תרומה. אבל כהן ששם פרה מישראל באותו אופן, יאכילה כרשיני תרומה.

גמ' - השוכר פרה מחבירו מתחייב באחריות לענין גביה ואבידה.

ברייתא - עבדי צאן ברזל יוצאים לחירות בשן ועין מכוח מעשה הבעל אבל לא מכוח האשה.

ברייתא - אסור לבעל למכור נכסי צאן ברזל של אשתו. מכרו את הנכסים הבעל או האשה, יכול להוציא זה שלא מכר, מיד הלקוחות.

רבא - רב נחמן - הלכה כרב יהודה.

גמ' - אף לדעת רבי יהודה שגוף נכסי צאן ברזל לבעלות האשה, כל עוד שלא נגבו מהבעל ונמצאים בשימוש, יכולים להאסר בהנאה ויפקעו שיעבודם מהאשה.

רבא - הקדש, חמץ ושחרור עבד, מפקיעים את כוח השיעבוד שיש בהם.

דף טז.

רב יהודה - הכניסה שני כלים נכסי צאן ברזל באלף זוז והשביחו לשווי של אלפים זוז ונתגרשה או התאלמנה, הדין הוא שכלי אחד נוטלת עבור נכסי צאן ברזל שבכתובתה, ועבור הכלי השני נותנת את דמי שווי ונוטלתו.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] אה"ע סימן פ"ה:

ב. שני מיני נכסים יש לאשה, נכסי מלוג ונכסי צאן ברזל. נכסי צאן ברזל הם שמכניסה לו ושמיין אותם בכתובתה ודא נדוניתא דהנעלת ליה, בגדים ותכשיטים, ומקבל עליו אחריות, שאם הם עבדים ובהמות ומתו, מתו לו, ואם הותירו, הותירו לו, ואם הם מטלטלים ופיחתו או הותירו או נגנבו או אבדו, הכל באחריותו, ואם אינו מקבלם עליו באחריות נקראים נכסי מלוג, ואם פחתו או הותירו או נגנבו או שאבדו הכל באחריותו. ופירש ר"י אם פשע בהם ואבדו בפשיעה פטור, שהיא עמו במלאכתו ופשיעה בבעלים פטור [דברי הטור תמהים למה תלה דין זה בר"י הלא הם דברי רבא בגמ'].

ט"ז. עבדים ושפחות ובהמות של נכסי מלוג הבעל חייב במזונותיהם. וכמו שמשמש בהם ואוכל פירותיהם, כך נוטל ולדותיהם וולדות וכמו ולדותיהם עד עולם. ולדעת הר"ף אינו נוטל אלא ולדות ולא ולדות דולדות ומה שאמרו אוכל פירי פירותיהם עד עולם, היינו שמכר פירות וקנה בדמיהם קרקע, דכיון שלא אוכל פירות, דינו לאכול פירי פירות. וכן כתב בעל העיטור שאם מכרה נכסי מלוג בטובת הנאה אינו אוכל פירות מאותה טובת הנאה. והרא"ש חולק וסובר שדוקא פירי פירות שבאו מעלמא כגון שמכרה כתובתה בטובת הנאה אינו נוטל ועוד נראה שאם האם מתה בעוד הולד קיים הולד ממלא מקום אמו וחוזר להיות קרן [גם זה מדברי הרא"ש שכתב בשם בה"ג]. וולד או האם שנגנבו ונמצא הגנב, אין הכפל לבעל [וכן כתב הרא"ש בשם ריב"ן]. והר"ן כתב שפרי שאינו מצוי הוי לאשה, אבל פרי שהוא מצוי הוי לבעל, ולכן כפל אפילו של ולד, הוי לאשה].

לשון השו"ע והרמ"א [זכחזכר רש"י] אה"ע סימן פ"ה:

ב. נכסי צאן ברזל הם הנדוניא להנעלת ליה, נגדים [שהיא מכניסה לו, אבל בגדיה הם נכסי מלוג] או צהמה ועבדים [או קרקע] ומקבל עליו אחריות [ואם הוא הגון וירא שמים, יוכל לסחור במעות שעומדות למסחר, ולאכול פירות] אם מתו, מתו לו, ואם הותירו, הותירו לו, וכן אם פחתו או נגנבו או אבדו, הכל לו, ונכסי מלוג הם נכסים שאינם באחריותו אם מתו או הותירו או פחתו או נגנבו או אבדו הכל לה, שאין לבעל בהן אלא אכילת פירות, ואם פשע הבעל בנכסי מלוג ונאבדו, פטור, מפני שהיא עמו במלאכתו והוי פשיעה בבעלים. הגה עיין לעיל סימן ע"ז סע"ג' כחצתי לין בגדי אשה אם מקרי לאן ברזל או נכסי מלוג. הגדה שהבעל צם לה כחצותה דינו כללן ברזל.

ט"ז. עבדי נכסי מלוג ובהמות נכסי מלוג, הבעל חייב במזונותיהם ובכל צרכיהם והם עושים לו והוא אוכל פירותיהם, לפיכך ולד שפחת מלוג לבעל, ולד בהמת מלוג לבעל, ואם גרשה ורצתה האשה לתת דמים וליטול ולד השפחה מפני שבח בית אביה, שומעין לה.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] אה"ע סימן פ"ח:

ג. האשה שיוצאה מתחת ידי בעלה בין במיתתו בין בגירושין, נוטלת כל נכסיה בלא שבועה, בין נכסי מלוג בין נכסי צאן ברזל, ונכסי מלוג נוטלתן כמו שהן אפילו בלו הרבה ואין ראויים לעשות בהן מעין מלאכה ראשונה. ונכסי צאן ברזל מדינא דגמרא כיון שהם באחריותו, נוטלתן כמו ששמו אותן תחלה. ואם פחתו משלימין לה כל הפחת וכך אם הותירו בח"י הבעל המותר ליורשים אלא שהיא נותנת דמים ונוטלתן כגון אם הכניסה לו שני כלים באלף זוז ושבחו ועמדו על אלפים האחד, נוטלתו בלא דמים, והשני נותנת דמיו ונוטלתו [וכתב הר"ב"ש אם לא רצתה לקבל את כליה, ורוצה כסף במקומם, יכול לתת לה אותם בלא רצונה, אלא שאם פחתו או הוזלו פחתו לו, וצריך להשלים לה במעות. ואם אינם עושים מעין מלאכתם הרי הם כאילו נגנבו. ואינה לוקחת הבלאות אלא אם אין לו מעות. ואם יש מנהג פשוט בעיר הולכים אחריו]. וכן הולדתו של שפחה ובהמה ונכסי מלוג אף על פי שהן של הבעל כשיוצאה נותנת דמיהן ונוטלתן. ומטעם זה כתב הרמ"ה שאינו רשאי למכורם אפילו בעודה תחתיו אבל הרא"ש סובר דודאי בעודה תחתיו עושה בהן כל מה שירצה אלא אם שיירם, נותנת דמים ונוטלתן. ונוהגים שכל זמן שראויים לעשות בהם מעין מלאכתן הראשונה, שנוטלתן כמו שהם, אבל אם אין ראויים למלאכתן הראשונה, משלמים לה כל דמיהן. וכן כתב הר"ף אף על גב שמדינא דגמרא נכסי צאן ברזל שפחתו צריך לשלם כל הפחת אף שראויים למלאכתן הראשונה, מכל מקום כיון שלא נהגו כך העולם, כל מי שמקבל צאן ברזל מקבל על דעת המנהג וכל זמן שראויים למלאכתן הראשונה אין צריך לשלם. ע"כ הר"ף. אבל בהותירו לא כתב הר"ף כלל.

והרמב"ם הוסיף לומר שאף בהותירו הורו הגאונים שנכסי צאן ברזל אף על פי שפחיתותן על הבעל, אם הבלאות קיימים ועושים בהם כעין מלאכתן הראשונה, נוטלתן כמו שהם ואם אין ראויים למלאכתן הראשונה הוי כמו שנגב או שאבד וחייב לשלם דמיהן כמו ששמו אותם בשעת הנישואין. ומנהג פשוט הוא וכל הנושא אשה על מנהג זה הוא מקבל עליו אחריות הנדוניא וכמו שאינו מקבל הפחת, כך אינו מקבל השבח, אם הותירו דמיהם לפי מנהג זה. ע"כ [נכתב הרב המגיד שידוע שאין זה מנהג אצותינו אלא כדין התלמוד ונכסי צאן ברזל הרי הם כחוב גמור על הבעל. ע"כ]. ונראה שמה שכתבו הר"ף והרמב"ם לא נאמר אלא כשנוהגים לפרט בכתובה הכניסה לו כלי פלוני בכך וכך כמו שנוהגים כיום בני רומניה והמערב, אבל כגון מה שאנו עושים שכוללים הכל וכתבים את סכום הכסף שהם שווים, אין מקום לאותו מנהג. ואחר שנים שכתבתי כן, פסק חכם אחד כדברי הר"ף והרמב"ם אף לנוהגים לכלול כל הכלים, וכתבתי לסתור את דינו והסכימו עמי כל חכמי העיר הזאת צפת תובב"א].

לשון השו"ע והרמ"א [זכתה רש"י] אה"ע סימן פ"ח:

ג. אם היא אומרת כלי אני נוטלת והוא אומר דמים אני נוטן, שומעין לה [אבל אם מתה בלא ולד, יכול הבעל לתת לירושים מה שירצה]. והוא שיהיו עושין מעין מלאכתן [וכן בימינו שאין נותנים שום כלי, כלים שהכניסה והם בעין יכולה לטול. ב"ש] והוא הדין לולדות של שפחה ובהמה של נכסי מלוג, ולא עוד אלא אפילו הכניסה לו שני כלים או שתי שפחות בתורת נכסי צאן ברזל ושמו אותם עליו באלף זוז והוקרו ועמדו באלפים, נוטלת אחד באלף שלה והשני אם רצתה לתת דמיו ולנטלו משום שבח בית אביה, שומעין לה.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] אה"ע סימן צ':

י"ד. כתב הרא"ש המכנסת נדוניא לבעלה במטלטלין, אין הבעל יכול למכורם אף על פי שהבעל יש לו נכסים כנגד נדונייתה כל שכן שאין בעל חוב יכול לטולן בחובו, וכן מה שהחתן פוסק לה אינו יכול למכורם. והרמב"ם כתב מכר מטלטלין של נכסי צאן ברזל אף על פי שאינו ראשי מכרו קיים [כתב המרדכי, אין הבעל יכול למשכן בגדי אשתו. מצאנו כתוב שדן הר"ח באשה שלותה על בגדיה או תכשיטיה, ואח"כ הוסיף הבעל ללוות עליהם, אם עשה מדעתה, יכול המלוה לתפוסם בעד כל ההלוואה, אבל אם עשה שלא מדעתה יכולה להוציא מן המלוה כנגד הלוואתה וכן אם לזה הבעל מתחילה עליהם, צריך הבעל להחזירם אם תשבע שעשה כן שלא מדעתה. כתוב במישרים על כך שאין הבעל יכול למכור מטלטלין, כל שכן שאין בעל חוב נוטלן בחובו. כתב הרב המגיד שדעת רב האי והראב"ד דעת הרמב"ם אבל דעת הרשב"א והרמב"ם שאף במטלטלין אין מכרו קיים וכתב הרשב"ש שכן דעת כל האחרונים. כתב הרשב"א שאין הבעל ראשי למכור תכשיטים שקבלה מחמיה לקיים מה שהתנו בשעת השידוכין, ואם מכרם שלא מדעתה ב"ד כופין אותו לעשות לה אחרים או לתת את דמיהם ואם אמר שברשותה עשה, או שלא ברשותה ונתתי לה מעות נאמן בשבועת היסת].

לשון השו"ע והרמ"א [זכתה רש"י] אה"ע סימן צ':

י"ד. אין האיש ראשי למכור מטלטלין של נכסי צאן ברזל ולא למשכנו, ואם מכרן או משכנן מה שעשה עשוי. הגה וי"א למכרו בטל [ואם היא מכרה והוא הסכים אח"כ או להפך, המקח קיים ולא צריך קנין חדש. ואפילו מכר לפרנסה אינה יכולה לערער] ובגדלי האשה שהכניסה לו אין להן דין ל"ב רק נ"מ כמו שנתבאר לעיל סי' ע"ז ולכן אם מכרן או משכנן בטל לכו"ע כן נראה לי. וי"א שברשותה עשה מה שעשה, נאמן בשבועתה וכן אם אמר שנתן לה הדמים. ישראל שגב קרקע מן הכותי בחובו אם יש קצת לכותי לפדותו יש לה דין מטלטלין ואין לאשה כח למחות בו שלא למכרו, אבל אם החזיק בה הישראל ואין הכותי יכול לפדותו, יש לה דין קרקע ושעבוד כתובות האשה עליה כמו שאר קרקע.

דף ס"ז. - עבדי צאן ברזל בתרומה לאחר מיתת הבעל.

דברי הגמרא:

משנה- רבי יוסי- בת ישראל שניסת לכהן, ומת והניחה מעוברת, לא יאכלו עבדיה בתרומה מפני חלקן של עובר שלאחר מות הבעל הופכים להיות עבדי, ועובר אינו מאכיל בתרומה, ובבת כהן הנישאת לכהן ומת והניחה מעוברת, העבדים מותרים באכילת תרומה.

חכמים- אף בבת כהן הנישאת לכהן ומת והניחה מעוברת, אין העבדים אוכלים בתרומה. והעובר פוסל את בת כהן שנישאת לישראל מלאכול בתרומה. ואינו מאכיל את בת ישראל שנישאת לכהן לענין שיחשב זרע כהן להיתירה בתרומה לאחר מיתת בעלה.

רבה בדעת רבי יוסי- עובר כהן במעי בת ישראל דינו כזר ואינו מאכיל בתרומה. רב יוסף בדעת רבי יוסי- עובר אינו מאכיל בתרומה ואף בעוברת של בת כהן. רב יהודה- שמואל- לדעת חכמים, אין זכיה לעובר כל זמן שלא נולד. ולכן, אם הניח הכהן ילדים אחרים מלבד עובר זה אוכלים העבדים בתרומה, ואף אם לא הניח בנים אחרים אלא שיש לו יורש במשפחת הכהונה מלבד אותו עובר, הדין הוא שאוכלים העבדים מכוח הירשים בתרומה.

שמואל- המזכה לעובר קנה, ויש זכיה לעובר, וכשיטת רבי יוסי. ברייתא- רבי יוסי- כהן שנשא בת ישראל ומת, אם הניח בנים הדין הוא שעבדי מלוג ועבדי צאן ברזל אוכלים בתרומה, ואם הניח אשה מעוברת בלי בנים שנולדו, הדין הוא שכל העבדים לא אוכלים בתרומה, ואם הניח אשה מעוברת וגם ילדים, הדין הוא שעבדי מלוג אוכלים בתרומה כפי שהאשה אוכלת, ועבדי צאן ברזל אינם אוכלים בתרומה.

רבי ישמעאל- רבי יוסי- אלמנת כהן מעוברת שאוכלת בתרומה אף עבדי מלוג השייכים לה אוכלים בתרומה, אך עבדי צאן ברזל השייכים לירושי הכהן אינם אוכלים בתרומה משום חלקן של עובר בעבדים.

רבי שמעון בן יוחאי- אם הניח הכהן שמת בנים זכרים הדין הוא שעבדי צאן ברזל אוכלים בתרומה אף כשאשת הכהן מעוברת, ואם הניח רק בנות נקבות אין עבדי צאן ברזל אוכלים בתרומה.

רב נחמן- שמואל- יתומים קטנים שבאו לחלוק בנכסי אביהם, בית דין מעמידים לכל אחד ואחד מהיתומים אפטרופוס הבורר ליתום חלק יפה מהירושה. הגדילו היתומים, יכולים למחות.

רב נחמן- הגדילו אין יכולים למחות.

גמ'- אדם שמת והניח ירושה עם נכסים מועטים, הדין הוא שכל הנכסים עומדים לצורך מזונות הבנות בלבד ואין הבנים יורשים כלל.

רבי אסי- רבי יוחנן- בנים יתומים שקדמו ומכרו בנכסים מועטים הדין הוא שהמכר קיים ואין מוציאים את הנכסים מיד הלוקוחות.

דף ס"ז: - הפוסלים ולא מאכילים בתרומה.

דברי הגמרא:

משנה- העובר והיבם, והאירוסין, והחרש, וכן תשע שנים ויום אחד, פוסלים בת כהן הקשורה ע"י אחד מהאופנים הללו לישראל מלאכול בתרומה, ולא מאכילים את בת ישראל בתרומה באופן שקשורה ע"י אחד מהאופנים הללו לכהן, וכן הדין בספק בן תשע שנים ויום אחד, וכן לגבי אירוסין בן שלוש עשרה בספק הביא שתי שערות. גמ'- בת כהן מעוברת שהיתה נשואה לישראל ומת, אינה יכולה לחזור לבית אביה ולאכול בתרומה. וכן בת ישראל מעוברת שהיתה נשואה לכהן ומת, אינה אוכלת בתרומה.

גמ'- בת כהן שומרת יבם שהיתה נשואה לישראל אינה אוכלת בתרומה, וכן בת ישראל שומרת יבם שהיתה נשואה לכהן, אינה אוכלת בתרומה.

דף סח.

גמ'- בת כהן שהתארסה לישראל נפסלה מלאכול בתרומה, וכן בת ישראל שהתארסה לכהן אינה אוכלת בתרומה.

גמ'- בת כהן שנישאת לישראל חרש נפסלה מלאכול בתרומה אף שקידושי חרש מדרבנן, וכן בת ישראל שנישאת לכהן אינה אוכלת בתרומה.

גמ'- בת כהן שהיא שומרת יבם לישראל, נפסלת לאכול בתרומה גם במקרה שגיל היבם פחות מתשע שנים.

אביי- יבם בן תשע שנים ויום אחד הבא על יבמתו קנאה מדין תורה, וחכמים תקנו שאינו קונה אלא מדרבנן, ולכן אם היה כהן, למרות שקנאה מדין תורה, אינה אוכלת בתרומה.

רבא- פסול יחוס בן תשע שנים ויום אחד הבא על בת כהן, פסלה מלאכול בתרומה.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] אה"ע סימן קע"ג:

ח. ספק אם מתה הערוה בחיי אב לא, כגון שאחיו היה נשוי בתו, ונפל הבית על אחיו ואשתו שהיא בתו, ואין ידוע איזה מהם מת תחילה ולאח אשה אחרת, חולצת ולא מתייבמת.

לשון השו"ע והרמ"א [זכתה רש"י] אה"ע סימן קע"ג:

ח. ספק אם אותה שהיא ערוה ליבם מתה בחיי הבעל או אחר מותו, צרתה חולצת ולא מתייבמת.

דף ס"ח. - דין ביאת פסולים לענין תרומה ולהנשא לכהונה.

דברי הגמרא:

ברייתא- בן תשע שנים ויום אחד שהוא גר עמוני או מואבי, מצרי או אדומי, או שהוא כותי או נתני או חלל או ממזר שבאו על כהנת, לוייה וישראלית, פסלוה מאכילת תרומה וכלן אסורות להנשא לכהונה.

רבי יוסי- כל שזרעו פסול מלהנשא לכהונה, פוסל את האשה מתרומה ע"י ביאתו.

רשב"ג- כל מי שבתו מותרת לכהונה אף אלמנתו מותרת ואינה נפסלת ע"י ביאתו.

גמ'- בת כהן הנשואה לזר נפסלה מלאכול בתרומה.

דף סח:

רבי יוסי בר חנינא- כהן אונן מותר לאכול תרומה.

ברייתא- בת כהן שנישאת לזר והתאלמנה או התגרשה, חוזרת לאכול בתרומה ואינה חוזרת לאכול חזה ושוק של קרבן שלמים.

גמ'- ישראלית שיש לה בן כהן ואוכלת בתרומה מכוחו, אם נבעלה לפסול נפסלה מלאכול בתרומה.

גמל- בת כהן גרושה או ישראלית גרושה שיש לה זרע מכהן אוכלות בתרומה אך אינן יכולות להנשא עוד לכהונה.

גמל- ביאת הפסולים פוסלת מלאכול בתרומה, אך מעשה הקידושין שלהם תופס.

גמל- אף ביאת חייבי כריתות (קרוביה) פוסלת מלאכול בתרומה למרות שאין מעשה הקידושין שלהם תופס (רש"י).

רבי יוחנן רבי ישמעאל- נכרי או עבד כנעני שבאו על בת ישראל או על כהנת או לוייה, פסולה מלאכול בתרומה.

דף טו.

גמל- כהן שהחזיר גרושתו משנישאת, אינה נפסלה מאכילת תרומה.

גמל- כהן גדול פוסל את האלמנה מאכילת תרומה רק בביאתו ולא במעשה הקידושין שלו.

גמל- ביאת הפסולים פוסלת מאכילת תרומה ואין מעשה הקידושין של הפסולים פוסל בתרומה.

רבי יוחנן- לדעת ת"ק בברייתא, אף ביאת מצרי או אדומי מדור שני, שזרעם אינו פסול, פוסלת מלאכול בתרומה, ולדעת רבי יוסי, אין ביאת מצרי או אדומי מדור שני פוסלת מלאכול בתרומה.

גמל- זרע כהן מאלמנה פסול לכהונה.

עולא- לדעת רבי יוסי, ביאת גר עמוני או מואבי פוסלת מלאכול בתרומה, ולדעת רשב"ג אין ביאת גר עמוני או מואבי פוסלת מלאכול בתרומה.

ברייתא- גר עמוני ומואבי אסורים לבוא בקהל לעולם ואילו עמונית או מואבית שהתגיירו מותרים לבוא בקהל.

דברי הטור והרמ"א [בסוגריים ובכתב קטן] אה"ע סימן ד':

ב. עמוני ומואבי הזכרים אסורים איסור עולם אבל הנקבות מותרות מיד.

ג. מצרי ואדומי אחד זכרים ואחד נקבות אסורים שני דורות. לאחר שנתגייר, הוא ובנו אסורים, אבל בן בנו מותר.

לשון השו"ע והרמ"א [בכתב קטן] אה"ע סימן ד':

ב. עמוני ומואבי אסורין, ואיסורן איסור עולם, אבל נקבותיהם מותרות מיד [ושבע אומות מותרות לדעת הרמב"ם מיד כשנתגיירו ונתינים גזר עליהם דוד שלא יכנסו בקהל לעולם ואין זה איסור מדאורייתא].

ג. מצרי ואדומי אינם אסורים אלא עד שלשה דורות אחד זכרים ואחד נקבות, שאחר שנתגייר הוא ובנו שנולד לו אחר שנתגייר, אסורים, ובן בנו מותר.

דף ט"ו. - פסולים נוספים באכילת תרומה.

דברי הגמרא:

משנה- האונס והמפתה והשוטה שקידש אשה, אינן פסולין בת כהן מאכילת תרומה, ואם הם כהנים אינם מאכילין את בת ישראל בתרומה. ואם הם אינם ראויים לבוא בישראל, הרי אלו פסולים בת כהן בביאתם מלאכול בבתרומה.

בת כהן שהתעברה מהאונס או מהמפתה ישראל, לא תאכל בתרומה, ואם נחתך העובר במעיה או שהפילתו, תאכל בתרומה.

כהן שבא על בת ישראל באונס או בפיתוי שלא לשם קידושין, אינה אוכלת בתרומה, ואם התעברה ממנו עדיין לא תאכל, אבל אם ילדה ממנו הרי זה תאכל בתרומה.

עבד כנעני פוסל כהנת מתרומה ע"י ביאתו.

בת ישראל שנישאת לכהן וילדה ממנו בן, והלך הבן ובא על שפחה כנענית ונולד ממנה בן, הרי זה דינו כעבד כנעני, ולכן, אם מת הכהן ולא נשאר לו שום זרע למעט נכדו העבד, אין אשתו-בת ישראל, אוכלת בתרומה.

בת כהן שנישאת לישראל וילדה ממנו בן והלך הבן ובא על שפחה כנענית ונולד ממנה בן ולא נשאר לו שום זרע למעט אותו בן, הרי זה אוכלת בתרומה.

בת ישראל שנישאת לכהן או בת כהן שנישאת לישראל וילדה ממנו בת, והלכה הבת ונישאת לעבד או לנכרי וילדה ממנו בן, הרי זה ממזר, ואם היתה אם אמו בת ישראל שנישאת לכהן, הדין הוא שאוכלת בתרומה מכוח נכדה הממזר, אף שמת בעלה ולא נשאר לו שום זרע אחר בעולם, ואם היתה אם אמו בת כהן שנישאת לישראל, אינה אוכלת בתרומה, שהממזר זרע ישראל הוא ופוסל מאכילת תרומה.

בת כהן שנישאת לישראל וילדה ממנו בת, והלכה הבת ונישאת לכהן וילדה ממנו בן, הדין הוא שאמו אוכלת מכוחו אף אם בעלה הכהן מת, ואילו אם אימו הנשואה לישראל אינה אוכלת בתרומה אף כשמת בעלה, מאחר ודין נכדה הכהן כזרע ישראל מכוח אימו הישראלית ופוסל את סבתו מלאכול בתרומה.

ברייתא- שוטה או קטן שנשא נשים ומתו בלי בנים, נשותיהם פטורות מן החליצה ומן הייבום.

משנתנו- ישראל שבא על בת כהן תאכל בתרומה, ואם עיברה לא תאכל.

משנה- שתי נשים שהוחלפו בשעת כניסתן לחופה, מפרישים אותן מבעליהן האמיתיים לשלושה חודשים.

ברייתא- כהן שנתן גט לאשתו ישראל ואמר לה- הרי זה גיטיך שעה אחת קודם למיתתי, אסורה לאכול בתרומה מיד.

רבה בר רב הונא- בת כהן שנבעלה לישראל ע"י נישואין, חוששים שנתעברה ואסורה לאכול בתרומה. ובנבעלה ע"י אונס או פיתוי, אין חוששים שנתעברה ומותרת בתרומה.

ברייתא- בת כהן שנישאת לישראל ומת באותו יום, אלמנתו טובלת ואוכלת בתרומה לערב. ואם הוכר עוברה במעיה, מקולקלת למפרע וצריכה לשלם לכהן קרן וחומש עד ליום ארבעים מזמן הביאה.

רב חסדא- בת כהן שנבעלה לישראל יכולה לאכול בתרומה עד ארבעים יום מזמן הבעילה, ואף אם נתעברה בביאה ראשונה הדין הוא שעד ארבעים יום דינו כמים בעלמא.

רב- הבא על ארוסתו בבית חמיו, הולד ממזר.

שמואל- ספק ממזר.

איכא דאמר- כשידוע לנו שבא עליה הארוס, לפי כולם אין הולד ממזר, ונחלקו כשאין ידוע ממי התעברה, לרב הולד ממזר ולשמואל הולד ספק ממזר.

דף ע.

רבי עקיבא- יש ממזר מחייבי לאוין.

רבי יוחנן- אף לחכמים שאין ממזר אלא מחייבי כריתות, הדין הוא שנכרי ועבד כנעני שבאו על בת ישראל, הולד ממזר.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] אה"ע סימן קע"ב:

ט"ז. אשת הקטן והשוטה פטורין מן החליצה ומן היבום, אבל אשת החרש והזקנה והעקרה הרי הן כשאר כל הנשים וחולצות ומתיבמות.

לשון השו"ע והרמ"א [בכתב קטן] אה"ע סימן קע"ב:

ט"ז. אשת קטן ואשת השוטה פטורה מן החליצה ומן היבום, אבל אשת החרש והזקנה והעקרה הרי הם כשאר כל הנשים וחולצות או מתיבמות.

דברי הטור והב"י [בסוגריים ובכתב קטן] אה"ע סימן ד':

כ"ז. ארוסה שנתעברה והיא בבית אביה, אם היא אומרת שמהארוס נתעברה, אם הוא מודה או שאינו בפנינו, הולד כשר. ואם אינו מודה אלא מכחיש, ואומר שאינו ממנו, הולד ממזר ודאי [וכן כתבו הר"ן והרא"ש ונימוק"י בשם הריטב"א וכן כתב הרמב"ם]. ואם אינה בפנינו לשאל אותה או שאומרת איני יודעת ממי הוא, הוי ספק ממזר [וכן כתב נימוק"י וכן פסק הר"ף, שאם אמרה מהארוס הוא, נאמנת, ואם אמרה איני יודעת, הוי ספק]. והאשה אינה בחזקת זונה אלא נאמנת לומר לארוס נבעלתי אפילו הוא מכחשה. ואם ניסת לכהן לא תצא והולד ממנו כשר [וכן פסק הרמב"ם].

אין בדברים המובאים בעלון כדי לפסוק הלכה, אלא כדי שיהיה לימוד הדף היומי שלם ביד הלומד, סוגית הגמל ועיקרי ההלכה. להערות, הצעות, או לקבלת העלון בדואר ניתן להתקשר - 052-7134167

לע"נ

אמו"ר אליהו בן הרב שלום יהודה ז"ל

לרפואת

חביבה בת רחם, עליזה בת רחם, שושנה בת הדסה, פרידה בת מל, ד' א' בן ש' בתושח"י

ולהצלחת התורמים החפצים בעילום שם

ערך את דברי הגמרא- הרב י. פ. שליט"א

לקבלת העלון דרך המייל ניתן לשלוח
avishaisofer@etrog.net.il - ל